

Praktyczny biuletyn dla sędziów

dr Grzegorz Kamieński

AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH ANGELUSA SILESIIUSA
W WAŁBRZYCHU, RADCA PRAWNY

Czynności kierownictwa postępowaniem a art. 139(1) § 1(1) k.p.c.

Wprowadzenie

Przepis art. 139(1) § 1 k.p.c.¹ określa, że jeżeli pozwany, będący osobą fizyczną, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał wysłanego pod wskazany adres pozwu, innego pisma procesowego lub orzeczenia wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających ani nie ma zastosowania art. 139 § 2 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, przewodniczący zawiadomienia o tym powoda, przesyłając mu odpis pisma sądowego dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia tego odpisu pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika.

Natomiast w myśl art. 139(1) § 1(1) k.p.c., przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli pomimo nieodebrania przez adresata korespondencji aktualność wskazanego w pozwie adresu pozwanego nie budzi wątpliwości.

Pojawia się więc pytanie o rozumienie pojęcia „niebudzącego wątpliwości adresu pozwanego”.

Czynności sądowego kierownictwa postępowaniem

W ocenie A. Łazarskiej, kierownictwo postępowaniem jest nieodłączną częścią procesu sądowego stosowania prawa, albowiem choć proces nie może się toczyć bez udziału stron i sądu, zaś siłą napędową procesu są strony, które inicjują postępowanie, dostarczają fakty i dowody, to

jednak zarządzanie uruchomioną machiną procesu pozostawione jest w gestii sądu². „Gdyby nawet strony cechowała bierność, bezczynność, brak zainteresowania sporem, obowiązkiem sądu jest prowadzić postępowanie aż do jego zakończenia. Jeśli więc strony w procesie są siłą inicjującą postępowanie, determinującą jego przebieg i zakres, to sąd odgrywa rolę koordynatora tego postępowania. Podkreślić jednak należy, że właściwy wymiar zasady sędziowskiego kierownictwa postępowaniem wykracza poza techniczny aspekt, związany ze sprawnym zarządzaniem postępowaniem. Z ogólnych zasad procesowych, w tym i zasady sędziowskiego kierownictwa, wynika rola sądu jako gwaranta jego rzetelnego przebiegu”³.

E. Wańkowski już w 1932 r. pisał, że tryb postępowania powinien być taki, aby obywatel potrzebujący ochrony prawnej mógł z łatwością i szybko ją otrzymać, zaś sąd, do którego on się zwróci, mógł bez zbędnego wysiłku ją okazać⁴. W ocenie tego autora efektywność postępowania powinna się wyrażać w trzech cechach procesu: szybkości, prostocie i taniości postępowania⁵.

Spełnienie powyższego postulatu jest uzależnione przede wszystkim od właściwego kierowania postępowaniem przez przewodniczącego. W doktrynie wszystkie czynności procesowe sądu składające się na kierownictwo są rozmaicie kwalifikowane przez naukę: wyróżnia się choćby czynności przygotowawcze, orzecznicze i kontrolne, czy też formalne i materialne kierownictwo procesem⁶.

Czynności związane z zapewnieniem prawidłowego przebiegu procesu, wyznaczeniem terminu rozprawy, doręczeniami, zarządzeniami wymiany pism procesowych, prowadzeniem posiedzeń, zaliczane są do formalnego kierownictwa postępowaniem.

Cały artykuł możesz
przeczytać [tutaj](#)

¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1550 ze zm); dalej: k.p.c.

² A. Łazarska, *Sędziowskie kierownictwo postępowaniem*, Przegląd Sądowy 2012, nr 5, s. 50.

³ *Ibidem*.

⁴ E. Wańkowski, *Podręcznik procesu cywilnego*, Wilno 1932, s. 78–79.

⁵ *Ibidem*.

⁶ W. Siedlecki [w:] *Rola sądu w postępowaniu cywilnym (rozpoznawczym)*, Państwo i Prawo 1966, nr 12, s. 858 i n.

Sławomir Konopiński

REFERENDARZ SĄDOWY PRZY SĄDZIE REJONOWYM W GRUDZIĄDZU,
V WYDZIAŁ KSIĄG WIECZYSTYCH; RADCA PRAWNY

Wyrok w przedmiocie zmiany prawa dożywocia w dożywotnią rentę jako podstawa do wykreślenia z działu III księgi wieczystej prawa dożywocia, w kontekście postanowienia SN z dnia 2 lipca 2024 r. (III CZP 4/24)¹

Zgodnie z art. 908 k.c., umowa dożywocia polega na przeniesieniu własności nieruchomości w zamian za dożywotnie utrzymanie, które w szczególności polegać może na przyjęciu zbywcy jako domownika, dostarczeniu wyżywienia, ubrania, mieszkania, światła i opału, zapewnieniu mu odpowiedniej pomocy i pielęgnowaniu w chorobie oraz przygotowaniu mu własnym kosztem pogrzebu odpowiadającego zwyczajom miejscowym. Istnieje także możliwość ustanowienia umowy dożywocia na rzecz osoby bliskiej zbywcy nieruchomości. Przeniesienie własności nieruchomości na podstawie umowy o dożywocie następuje z jednoczesnym obciążeniem nieruchomości prawem dożywocia. Jeżeli jednak z jakichkolwiek powodów wytworzą się między dożywotnikiem a zobowiązanym takie stosunki, że nie można wymagać od stron, żeby pozostawały nadal w bezpośredniej ze sobą styczności, sąd na żądanie jednej z nich, zamieni wszystkie lub niektóre uprawnienia objęte treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę odpowiadającą wartości tych uprawnień. Zamiana następuje konstytutywnym wyrokiem sądu, skutecznym *ex nunc* – skutkuje na przyszłość (art. 913 § 1 k.c.). W wypadkach wyjątkowych sąd może na żądanie zobowiązanego lub dożywotnika, jeżeli dożywotnik jest zbywcą nieruchomości, rozwiązać umowę o dożywocie (art. 913 § 2 k.c.).

Realizując wniosek zawarty w akcie notarialnym obejmującym umowę o dożywocie, sąd wieczystoksięgowy w dziale II księgi wieczystej wykreśla dotychczasowego właściciela, dokonuje wpisu własności na rzecz zobowiązanego oraz w dziale III ukazującym m.in. prawa osobiste wpisuje prawo dożywocia na rzecz określonej osoby (osób).

W ostatnim czasie, przed jednym z sądów rejonowych Apelacji Wrocławskiej, pojawiła się kwestia (na podstawie art. 913 § 1 k.c.), czy odpis prawomocnego wyroku sądu powszechnego w postaci zamiany umowy dożywocia na rentę, jest wystarczającą podstawą do wpisu (wykreślenia)

w księdze wieczystej, a tym samym powoduje on „automatyczne” wygaśnięcie prawa dożywocia. Początkowo referendarz sądowy rozpoznający sprawę, uznał, że orzeczenie takie jest podstawą do wykreślenia wpisu w dziale III księgi wieczystej w postaci prawa dożywocia. Jednakże sąd rozpoznający skargę na to orzeczenie referendarza nabrał pewnych wątpliwości. Sąd wskazał na pojawiające się rozbieżności w literaturze co do tej kwestii, podkreślając jednak, iż przewagę ma argumentacja, że zamiana części albo wszystkich uprawnień objętych treścią prawa dożywocia nie skutkuje wygaśnięciem prawa dożywocia, lecz jedynie zmianą jego treści (a tym samym nie jest on podstawą do wykreślenia prawa dożywocia w księdze wieczystej). Sąd rozpoznający sprawę podkreślił, iż w związku z powyższym wyrokiem, wpis w księdze wieczystej jest nieaktualny i w związku z tym podlega wykreśleniu z księgi wieczystej. Sąd zaznaczył także, iż zgodnie z dominującym poglądem doktryny, sama umowa dożywocia nie została rozwiązana (a tylko zmieniła się jej treść), ale w przypadku, gdyby renta miała obciążać kaźdoczesnego właściciela nieruchomości, można rozważać wpis roszczenia na zasadzie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, który wskazuje, że w wypadkach przewidzianych w przepisach ustawowych w księdze wieczystej, poza prawami rzeczowymi, mogą być ujawnione prawa osobiste i roszczenia. Sąd wskazał na wątpliwość, czy w dziale III księgi wieczystej w myśl zasady jawności i wiarygodności ksiąg wieczystych, zasadnym jest utrzymywanie dotychczasowego „nieaktualnego” wpisu prawa osobistego. Podkreślił, iż ujawnienie wpisu w dziale III księgi wieczystej umowy dożywocia, nie zabezpiecza zasądzonych świadczeń rentowych.

Nad powyższym zagadnieniem pochylił się Sąd Najwyższy. W postanowieniu z dnia 2 lipca 2024 r., III CZP 4/24, SN wskazał, iż zagadnienie to, mimo bardzo bogatej literatury, nie było dotychczas przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. Przychylił się on do dominującego w doktrynie poglądu, iż zmiana części, a nawet wszystkich uprawnień objętych treścią prawa dożywocia na rentę, nie powoduje wygaśnięcia tegoż prawa dożywocia, ale tylko i wyłącznie zmianę jego treści. W art. 913 § 1 k.c. i art. 914 k.c., ustawodawca wyraźnie wskazuje na zmianę prawa dożywocia na rentę, a nie o zmianie prawa dożywocia. Za takim stanowiskiem przemawiają „argumenty natury słusznościowej”, które mają na celu ochronę praw dożywotnika. Także art. 1000 § 3 k.p.c. stwarza dożywotnikowi szczególną ochronę, podczas egzekucji z nieruchomości (przysądzenia własności).

Cały artykuł możesz
przeczytać [tutaj](#)

¹ https://www.sn.pl/orzecznictwo/SitePages/Najnowsze_orzeczenia.aspx?ItemSID=1915-301f4741-66aa-4980-b9fa-873e90506a11&ListName=Zagadnienia_prawne&Rok=2024

Marcin Uliasz

DOKTOR HAB., PROF. URAD
SĘDZIA SĄDU OKRĘGOWEGO W LUBLINIE

Czy podatek VAT należny od ceny uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości wlicza się do wartości świadczenia, od której zależy wysokość opłaty egzekucyjnej?

Zart. 18 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2024 r., poz. 361) wynika, że komornicy sądowi wykonujący czynności egzekucyjne w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania cywilnego są płatnikami podatku od dostawy, dokonywanej w trybie egzekucji, towarów będących własnością dłużnika lub posiadanych przez niego z naruszeniem obowiązujących przepisów.

Podatek VAT należny od ceny sprzedaży nie wchodzi w skład sumy uzyskanej z egzekucji. W planie podziału, jako sumę ulegającą podziałowi, wymienia się kwotę uzyskaną z egzekucji pomniejszoną o ten podatek. Sąd Najwyższy w uchwale z 15.12.2006 r. (III CZP 115/06, OSNC 2007/10,

poz. 146), przyjął, że podatek ten powinien być uiszczony przez komornika po uprawomocnieniu się postanowienia o przysądzeniu własności. Na dalszych etapach postępowania nie uwzględnia się już tego podatku.

Podatek ten nie jest też należnością dochodzoną w egzekucji, gdyż nie jest stwierdzony w tytule wykonawczym. Nie jest on też należnością uboczną ani kosztem postępowania egzekucyjnego. Z art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2018 roku o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2024 r., poz. 377) wynika, że do wartości świadczenia (będącej podstawą obliczenia opłaty stosunkowej) wlicza się tylko należność główną wraz z odsetkami, kosztami i innymi należnościami ubocznymi, z wyjątkiem kosztów zastępstwa prawnego i kosztów komorniczych należnych w postępowaniu egzekucyjnym, w którym jest obliczana opłata. Oznacza to, że podatek VAT nie wchodzi w skład wartości świadczenia.

Potwierdzeniem tego jest art. 23 ust. 6 ustawy o kosztach komorniczych, w którym wprost wskazano, że jeżeli na podstawie odrębnych przepisów komornik jest płatnikiem podatku od towarów i usług, do podstawy obliczenia opłaty nie wlicza się kwoty tego podatku.

Więcej pytań i odpowiedzi
możesz zobaczyć [tutaj](#)

W „Przeglądzie Prawa Egzekucyjnego” 4/2024 polecamy m.in. artykuły:

dr hab. Agnieszka Laskowska-Hulisz, prof. UMK

Zażalenie w postępowaniu egzekucyjnym w sprawach cywilnych z art. 767(4) k.p.c. – ocena regulacji prawnej

prof. dr hab. Maria Trojanek

Podstawy i zasady oszacowania nieruchomości dla potrzeb egzekucyjnych

Oliwer Nowicki

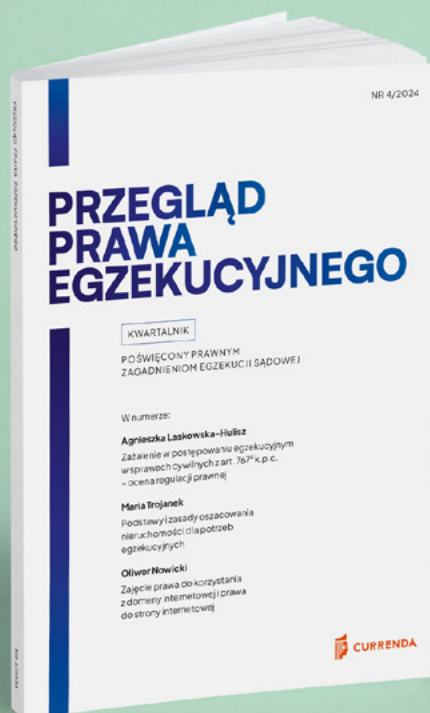
Zajęcie prawa do korzystania z domeny internetowej i prawa do strony internetowej

Przegląd Prawa Egzekucyjnego nr 4/2024

jest już dostępny w Czytelni Currendy

czytelnia.currenda.pl

PPE rocznik 2024 za darmo
dostępny w Czytelni Currendy

**Pełnych miłości, rodzinnego ciepła,
zdrowia, uśmiechu i radości
Świąt Bożego Narodzenia
życzy zespół
Wydawnictwa Currenda**

Nie otrzymujesz jeszcze naszego biuletynu? Zapisz się do newslettera: [kliknij tutaj](#)

USTAWA O KOMORNIKACH SĄDOWYCH

KOMENTARZ

Redakcja naukowa
Kinga Flaga-Gieruszyńska
Joanna Studzińska

 CURRENDA

Ustawa o komornikach sądowych Komentarz

Redakcja naukowa: Kinga Flaga-Gieruszyńska, Joanna Studzińska
Liczba stron: 971

Redaktorzy i autorzy w udany sposób łączą w tym komentarzu wysoki poziom merytoryczny z przystępnym językiem, co sprawia, że stanowi on nie tylko cenne narzędzie dla prawników praktyków, ale także solidne źródło wiedzy dla osób zainteresowanych systematyzacją informacji na temat komornika jako funkcjonariusza publicznego, wykonującego zawód zaufania publicznego i pełniącego służbę na rzecz wymiaru sprawiedliwości. Jest to publikacja potrzebna, ciekawa, wartościowa oraz przydatna dla każdego, niezależnie od wykonywanej profesji, zainteresowanego problematyką egzekucyjną, bo z pewnością nie tylko komornicy powinni zaopatrzyć się w tę lekturę.

sklep.currenda.pl

Aby uzyskać dodatkowe informacje, zadzwoń: **+48 784 095 316**
lub wyślij wiadomość na wydawnictwo@currenda.pl